

Budapesti beszélgetés Maxim Vengerovval
2006.03.27.
Fidelio

Már a várakozás is óriási volt azok után, hogy Maxim Vengerov néhány évvel ezelőtt, szintén a Budapesti Tavaszi Fesztivál egyik kiemelt koncertjén kirobbanó sikert aratott a Zeneakadémián.

Maxim Vengerov (fotó: Dobó László)

Igaz, az utóbbi években számtalanszor csalódtunk a szintén hatalmas várakozással kísért, nagynevű zenészek koncertjében. Vengerov azonban elvarázsolta a közönséget: a 32 éves, 27 éve fellépő hegedűművész ördögi virtuozitással, letisztultan, rendkívüli érzékenységgel, magával ragadó módon játszik gyönyörű, telt hangú Stradivariján. A második ráadásnál, Brahms Magyar táncok című darabjánál az egyik, néhány másodperces improvizációja annyira bravúros volt, hogy hirtelen fölesattant a taps – klasszikus koncerten, a zenemű kellős közepén!

Találkozásunkkor Maxim Vengerov elmesélte, mennyire megtetszett neki Pécs, ahol a koncert előtti napon a Pannon Filharmonikusokkal és Hamar Zsolttal próbált. Őszintén dicséri őket, s hogy ez nem csak udvariasság, azt jól érzékelteti, hogy a budapesti koncert két ráadásának nem szólódarabot választott, hanem mindkettőt zenekari kísérettel adta elő, s tegyük hozzá: miközben szinte végig improvizált a második ráadásnál, ekkor is végig tökéletesen együtt volt vele a zenekar.

Egyébként azért változtatta meg már Pécsre érkezése előtt a műsort, s nem Sosztakovics, hanem Beethoven Hegedűversenyét játszotta, mert ez utóbbit nem olyan régen vette fel a Londoni Szimfonikus Zenekarral, Mstislav Rostropovich vezényletével, és annyira izgatja még a mű, olyan sokat foglalkozott vele, hogy inkább ezt szeretne volna Budapesten eljátszani.

Tavaly alig vállalt fellépést, a szokásos évi 90-100 koncert helyett csupán 45 alkalommal adott koncertet, mert dzsessz-improvizációt, argentin tangót és olyan, új darabot tanult, amelyet kifejezetten az ő számára írt Benjamin Juszapov.

- Klasszikus zenészek ritkán szoktak dzsesszt tanulni, igaz, Önre eddig is mindig jellemző volt, hogy sokféle stílusú és műfajú darabot játszott. Most miért éppen a dzsessz-improvizáció izgatta? Az új inspiráció volt fontos?

- Általában az improvizáció momentuma izgat. Természetesen szeretem a dzsesszt, de most az volt a lényeges, hogy a segítségével közelebb kerülhettem az improvizációhoz. Amikor Oroszországban gyerekként hegedülni tanultam, nem volt improvizáció óránk. Márpedig nagyon érdekes a rögtönzés lehetősége a különféle stílusú klasszikus zenében, ahogy a dzsesszben és a rockban is. Ehhez viszont nem éreztem elegendőnek a tudásomat. Ezért akartam klasszikus improvizációval foglalkozni, úgy gondoltam, ez elvezet valami máshoz, újhoz.

- Így is lett?

- Sok újdonságot tanultam. Egyébként egész életemben sok és különféle érdekes kísérlet volt, játszottam például barokk hegedűn is. Abból is sokat tanultam, olykor vezényeltem, noha persze, a hegedű a „családom”. Hegedülés közben ugyanazon klasszikus darab előadásába rengeteg árnyalatot, színt lehet vinni, és itt nemcsak az előadásmódról beszélek. Érdekes számomra a zene különböző spektruma. Az inspiráció természetesen fontos, így vagy úgy az új inspirációk hatnak arra, ahogy az ember a hagyományos műveket előadja. A barokk zene például hat arra is, ahogy Beethovent játszom. Mert megértem, miből meríthetett Beethoven. Ezért is tetszik nekem a zenében a különböző ágak tanulmányozása. Az improvizáció ahhoz is elengedhetetlen, hogy később komponálhassak majd, írhattak magamnak, mondjuk, hegedűszonátát. Ehhez kiváló hagyaték áll rendelkezésre, hiszen rendkívüli hegedűművészek éltek az utóbbi száz évben. Paganini például fantasztikus rögtönző volt. Az improvizáció mestere. A publikum számára is érdekes, ahogy az ember kihasználja a kötött műben a pillanatnyi lehetőséget.

- Tehát a szabadság lényeges ebben.

- Természetesen, a szabadság alapvetően fontos, szerintem a lehetőségek megfelelő kihasználása igazi művészet.

- Érdekes, hogy Novoszibirszkben, az Ön szülővárosában jött világra például három évvel Ön előtt Vagyim Repin hegedűművész is, ahogy még mások szintén onnan származnak. Mi a titka ennek a szibériai városnak?

- Novoszibirszk a zene és a művészetek fejlődésében érdekes szerepet játszott Oroszországban, s ez arra vezethető vissza, hogy több kitűnő zenész és egészen rendkívüli zenetanár emigrált az ország nyugati feléből, a központból, Moszkvából és Leningrádból a háború után éppen Novoszibirszkbe. Kitűnő pedagógusok, zenészek egész tömege telepedett át oda a II. világháború után, s hihetetlen kultúra formálódott ott. Én ennek a terméke vagyok. A mamám és a papám szintén zenetanárként ment Novoszibirszkbe. Ott ismerkedtek meg egymással, ennek a „rendszernek” köszönhetően születtem meg Novoszibirszkben.

- De mégis érdekes, miért éppen egy szibériai városban alakult ez ki. Talán visszavezethető ez arra, hogy még korábban sok kitűnő értelmiségit, művészt száműztek oda, s így lett szép lassan Novoszibirszk egyfajta művészeti, zenei központ, s olyan hely, ahol a sok kitűnő tanártól igazán lehet tanulni?

- Bizony, nekem is két kiváló tanárom volt, ötéves koromtól Galina Turcsanyinovához jártam hegedűórákra. Később Zakhar Bronnál tanultam, aki legendás tanár volt. Rengeteg zenész, például hegedűművész éppen azért utazott oda, mert kitűnő tanárok éltek Novoszibirszkben. A művészet szempontjából ez különleges helyzet volt – és kész csoda. A háború idején, a legnehezebb időkben is két koncertterem működött: az egyik az opera, a másik a filharmonikus terem. 1940-ben, 1941-ben is volt két zenekar a városban, még azokban a nehéz években is. Ez egészen heroikus dolog. A novoszibirszki opera ma is rendkívül jelentős operaház – európai összehasonlításban is.

- Azok után, hogy rendkívül fiatalon olyan sok mindent elért, régóta az egyik legkeresettebb előadóművész a világon, miként képzeled el a jövőjét, a karrierjét?

- A karrierre nincs időm gondolni, inkább a munkáimra gondolok, arra, ami éppen izgat. Nagy terveim vannak, minden nap, minden óra, minden hét, hónap, az évek tele vannak. A következő évekre betelt már a naptárom, s az idén, a Mozart-évforduló esztendejében fölveszem egy ifjúsági zenekarral Mozart összes hegedűversenyét. Jövőre az EMI-szerződés miatt is rengeteg már a bejegyzés a naptáromban, sok izgalmasnak ígérkező koncert vár rám – és az élet számos meglepetéssel is szolgál.

Eszéki Erzsébet

© 2006 Fidelio Média Kft.